

si je izbrala. Njeni spomini bi bili brez izčrpnih podatkov, ki jih je prispevala Alenka Puhar, vsekakor težje razumljivi. Za opravljeno delo, ki je znatno preseгло uredniške naloge, bi ji bila Angela Vode gotovo hvaležna.

Mateja Jeraj

Takis Michas, **Unholy alliance. Greece and Milošević's Serbia**. College Station : Texas A&M University Press, 2002. 176 strani. (Eastern European studies ; 15)

Knjiga grškega novinarja Takisa Michasa predstavlja zgodovino grško-srbskih meddržavnih odnosov v devetdesetih letih 20. stoletja. To je v obdobju, ko sta grška država in grško ljudstvo – kljub obsodbi zahodnoevropske in severnoameriške javnosti in politike delovanja srbskih ekstremistov v Bosni in Hercegovini – široko podpirali politiko Slobodana Miloševića na območju nekdanje Jugoslavije.

Knjiga je razdeljena na tri dele. V prvem avtor predstavi delovanje grške politike v odnosu do dogodkov na območju nekdanje Jugoslavije do leta 1995. Najprej je predstavljena podpora grške vlade, grške pravoslavne cerkve in grških medijev politiki Slobodana Miloševića, Radovana Karadžića in Ratka Mladića v obdobju bosanske krize, nato pa še obiski Karadžića in Miloševića v Grčiji. Orisano je tudi delovanje Grkov v Bosni in Hercegovini, ki so celo sodelovali tudi pri poboju 8.000 civilistov v Srebrenici. Po avtorjevih navedbah naj bi si grška vlada tudi v 21. stoletju zatiskala oči pred tem dejstvom, navaja pa tudi, da naj bi med jugoslovansko krizo Milošević celo predlagal združitev Srbije in Zvezne republike Jugoslavije v konfederacijo, ob tem pa tudi delitev Vardarske Makedonije.

V zvezi s tem je v posebnem podpoglavju orisana tudi grška politika do makedonskega vprašanja. Tako naj po avtorjevih navedbah Grčija po letu 1944 ne bi zanikala obstoja makedonskega naroda in makedonskega jezika. Nasprotovala naj bil le obstoj imena Makedonci za slovansko ljudstvo. Grčija seveda tudi ni priznavala obstoja makedonske manjšine v »Egejski« Makedoniji. Avgusta 1991 je tako grški zunanji minister Samaras izročil svojim evropskim kolegom memorandum, v katerem je trdil, da Makedonija in Kosovo spričo ekonomskih, geopolitičnih in historičnih razlogov ne moreta preživeti kot samostojni državni tvorbi. Priznanju Makedonije je Grčija dolgo nasprotovala in še danes nasprotuje imenu »Makedonija« kot uradnemu nazivu za to nekdanjo jugoslovansko republiko.

V drugem delu avtor navaja, da so srbski podjetniki našli v Grčiji možnost za pranje denarje in za trgovanje v času embarga mednarodne skupnosti. Avtor tudi navaja, da so protiameriške in proti-Clintonovske demonstracije, do katerih je prišlo v času obiska Billa Clintona v Grčiji leta 1999 (med napadom sil zveze NATO na Jugoslavijo), značilne za prikaz stališč Grkov do napada na Zvezno republiko Jugoslavijo.

V tretjem delu Michas predstavi radikalizacijo grške pravoslavne cerkve, logiko etničnega nacionalizma v Grčiji ter logiko novega protiamerikanizma, ki v Grčiji v nekaterih krogih prevladuje še danes.

Matjaž Klemenčič

Acta historico-oeconomica. Časopis za ekonomsku povijest. Vol. 30–31. Zagreb : Školska knjiga, 2003/2004. 212 strani.

V skrajno neugodnih razmerah ta edina specializirana revija za gospodarsko zgodovino v prejšnjem jugoslovanskem prostoru vendarle še izhaja. Kot sem omenil že v prikazu ene prejšnjih števil, je to skorajda »Einmannbetrieb«, kajti večina razprav izvira od glavnega in odgovornega urednika dr. Ivana Ercega.

Prva razprava »Jozefinsko muško stanovništvo po županijama (17285/87)« (str. 7–12) izvira od njega. V hrvaških županijah je tedaj živelo 317.754 moških ali 9,42 odstotkov v Translajtani (brez Sedmograške in kraljevskih mest). Ti moški so razčlenjeni na duhovnike, plemiče, uradnike, meščane (tržane), kmete gospodarje, naslednike kmetov ali obrtnikov, gostače in ostale. Zanimivo je, da je bilo dečkov od 1–12 let skoraj 31, od 13–17 let pa 7,63 odstotkov vseh moških, kar ponazarja sorazmerno veliko mladost celotne moške populacije.

Isti pisec objavlja razpravo »Pregled pučanstva i njegova gospodarskoga stanja u Dalmaciji i Boki Kotorskoj (1805/6)« (str. 13–29). Gre za statistični pregled, ki ga je objavil Ivan Domenik Garagnin v svojem delu *Riflessioni economico-politiche sopra la Dalmazia, Zadar 1806*. Za vsak kraj so objavljeni številčni podatki o gospodarskih objektih in virih, ki so omogočali preživljanje prebivalstva. S pogledom na celoto je še vedno prevladovalo poljedelstvo na nizki stopnji ter živinoreja, ki je bila sicer na višji stopnji, toda možnosti za boljšo rejo niso bile izrabljene. Pomembna je še vedno bila hišna obrt, obrt v malih pomorskih mestih in v njih tudi ladjedelništvo za domače pomorce. Seveda je obstajala tudi trgovina, ki pa ni posebno ovrednotena. Prebivalstvo je bilo še zelo diferencirano na patricije, kolone in druge bolj podrobne oznake.

Deana Kovačec objavlja tudi za nas zelo zanimiv kratek zapis »Stanje stanovništva u Trstu i njegovo okolici 1776. god.« (str. 31–34). Trst je v tem času zelo privlačil poslovneže in trgovske organizacije iz raznih krajev Avstrije in od drugod. V njem so živeli Slovenci, Hrvati in Italijani ter nekaj zastopnikov drugih narodov. Na željo dunajskega dvora je generalni vikar tržaške škofije opravil popis prebivalstva v Trstu in okolici. V tem času je bilo na ožjem področju Trsta 4.692 moških in 4.538 žensk. Na nemestnem območju je bilo 823 moških in 829 žensk. Poleg teh je bilo še 78 škofijskih, 59 redovnih duhovnikov in 23 redovnic. Katoličanov je bilo 11.042. Druge narodnosti niso podrobneje prikazane. Prikazana so le rojstva, smrti in poroke. Judov se je rodilo 13, Grkov 16, Armenca 2 in 2 luteranca.

Avtor razprave »Organizacija trgovine i podizanje trgovačkog poduzeća u Rijeci (1802)« (str. 34–47) je Ivan Erceg. V želji, da bi iz Reke naredili veliko pristanišče so bili poskusi, kako bi v njej ustanavljali velika trgovska podjetja. Tam je že dolgo obstajala trgovska hiša Ivan Krstnik Nais in kompanjoni. Ta hiša je državnim oblastem predlagala ustanovitev delniške izvozno-uvozne trgovske hiše, ki bi jo vodil Antun Nais. Predvideno je bilo, da se povabi 500 delničarjev, ki bi vložili po 2.000 forintov kapitala. Ta trgovska hiša naj bi se ukvarjala z izvozom žita, tobaka, voska, alkalne soli, loja, volne, lesa in goveje živine. Uvažala pa bi sladkor, kavo, olje in podobne artikle. V razpravi je objavljen latinski izvirmik in hrvaški prevod s številnimi podrobnostmi. Žal ni navedbe, ali je bil ta predlog realiziran ali ne.

Od istega pisca je tudi razprava »O gospodarskom životu i radu triju hrvatskih županija (1852)« (str. 49–183). Gre za poročilo, ki ga je sestavil znani hrvaški gospodarstvenik dr. E. L. plem. Tkalec, kot tajnik Hrvaške trgovske in obrtne zbornice, in je bilo predloženo c. k. Ministrstvu za trgovino, obrt in javne stavbe. Nanašalo pa se je na primarno proizvodnjo, obrt in prometna sredstva na Hrvaškem. Objavljeno je v izvirnem nemškem besedilu in v hrvaškem prevodu. V uvodu so prikazani Tkalčevi zelo moderni pogledi na rešitev agrarnega vprašanja, osvoboditve kmetov, ki je bila v avstrijskem delu države že opravljena ali je bila v teku, ki pa je na Hrvaškem leta 1852 še niso začeli reševati. Vsebine poročila na kratko ni mogoče prikazati, zato bomo navedli samo obdelana poglavja. I. Območje zbornice, lega, velikost, prebivalstvo. II. Topografske in klimatske razmere (orografija, hidrografija, klimatologija). III. Proizvodne razmere. A. Kmetijska pridelava 1. Poljedelstvo, 2. Vinogradništvo, 3. Pridelovanje krme, 4. Gozdarstvo, 5. Živinoreja in 6. Svilogojstvo. B. Industrijska proizvodnja 1. Rudarstvo, 2. Tovarniška industrija – Tabelarni pregled za volitve upravičenega obrtniškega stanu na območju zbornice, – policijske obrti, – komercialne obrti, ki se ne ukvarjajo s prehrabnimi proizvodi, – meščanske obrti. IV. Trgovina, kreditne ustanove in prometna sredstva – tabelarni pregled, – Trgovski promet zborničnega območja zajema 1. promet z žitom in siceršnjo veleprodajo, 2. prodajo na drobno. V. Delavske razmere in način življenja. Poročilo daje izredno množico podatkov, ki osvetljujejo gospodarske in življenjske razmere na Hrvaškem sredi 19. stoletja.

Predzadnji članek Ivana Ercega obravnava »Ekonomsko-društvene prilike u Dalmaciji u XIX. stoljeću« (str. 185–197). Gre za povzetek razprave Bernarda Stullija, znanega pisca znanstvenih prispevkov o gospodarskem življenju podeželskega in mestnega prebivalstva v Dalmaciji. Povzamemo lahko, da je bilo poljedelstvo na zelo nizki ravni z majhnimi pridelki, tako da lakota ni bila redka, zlasti v Dalmatinski Zagori. Vinogradništvo ni bilo kaj prida razvito, razen tega so epidemije bolezni vinske trte dva do trikrat skoraj povsem uničile pridelek grozdja. Živinoreja je bila podlaga za denarno menjavo, s katero so si kmetje pridobili denar za plačevanje davkov in za nakup trgovskih predmetov. Oljkarstvo je bilo v 18. stoletju zelo razvito in donosno, v 19. stoletju pa se je drevje postaralo in pridelki oliv in olivnega olja so bili vedno manjši. Pomorstvo ni doseglo ustrezne ravni in zato tudi dohodki od te panoge niso bili ustrezni. Ladjedelništvu se ni namenjala ustrezna pozornost. Tudi državna uprava pomorstva ni bila organizirana optimalno. Dalmacija je plačevala dunajski vladi 430.000 forintov daja-

tev, za razne namene je bilo vrnjeno 300.000 forintov, torej je bila Dalmacija od države izkoriščana.

V zadnjem članku z naslovom »Gospodarski uvjeti života seljačkog pučanstva u Šestinama« (str. 199–203) povzema Ivan Erceg manjši zapis znanega gospodarskega zgodovinarja prof. dr. Rudolfa Bičanića »Izlet u Šestine« iz leta 1939. Šestine so izletniški kraj za Zagrebčane na obronku Zagrebačke gore. Kraj je bil tedaj lepo urejen s številnimi gostilnami za izletnike, sicer pa je bila agrarna prenaseljenost komaj verjetna. V občini je bilo 800 oralov obdelovalne zemlje, na njej pa je živel 700 družin s 3.500 družinskimi člani. Razumljivo je, da so se zato prebivalci morali ukvarjati poleg kmetijske še z raznimi drugimi stranskimi dejavnostmi.

Na koncu so še zapis o preminulem solnem zgodovinarju prof. dr. Rudolfu Palmeu, prikaz knjige prof. dr. Tvrta Švoba, ki je pred desetletji bil učitelj na veterinarskem oddelku ljubljanske Biotehniške fakultete, z naslovom *Ideologija i biologija* ter prikaz knjige doc. dr. Vladimira Čavraka: *Vojni komunitet Petrinja kao gospodarsko in prosvjetno kulturno središte Banske krajine*.

Jože Maček

Šolska kronika

Zbornik za zgodovino šolstva

Slovenski šolski muzej v Ljubljani izdaja svoje glasilo, ki izhaja kot vsakoletni zbornik s tradicijo leta 1964 nastalega zbornika šolsko-pedagoških muzejev v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu. Kot specializirana slovenska revija za zgodovino šolstva in pedagogike predstavlja včerajšnji utrip naših šol in je s svojim sporočilom obrnjena h koreninam, iz katerih raste tudi današnji šolski dan.

Revija je odprta za zgodovinarje, pedagoge, slaviste in vse šolnike, pa tudi za zgodovinske krožke, ki s svojimi prispevki predstavljajo raziskovalne rezultate s področja zgodovine šolstva od študij, do objav virov, spominskih zapisov in poročil o publikacijah. Objavlja pa tudi bibliografijo za slovensko zgodovino šolstva.

Zbornik za zgodovino šolstva – Šolska kronika je na voljo naročnikom in drugim na sedežu uredništva v Slovenskem šolskem muzeju, Plečnikov trg 1 v Ljubljani.